

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixov o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeve Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Xamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQUISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИССЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIVAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	321
Isakov Oybek Jamoliddinovich	
NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH	325
Ismoilov Azamat	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI	332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHİYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA	346
Abduraxmonova Feruzabonu	

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASSTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	352
Dildora Yuldasheva	
TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI	359
I.J. Isakov	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI.....	363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI.....	369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li	
THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS.....	380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich	
INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES.....	393
Ilhomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи	
O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI	407
Ergashov Botirjon Ergashovich	
PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI	415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	419
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	425
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TURIZM SOHASINING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	435
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH.....	442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	447
Дурманов Акмал Шаймарданович	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	456
Atajanova Guli Maxsudbekovna	
JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich	
PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIVAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li	
BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH	482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDI KORXONALARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi	
UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI O'RGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUHLARI	498
Babayeva Lola Ibragimovna	
MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH	504
Xusanov Chari Kadirovich	
PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	509
Botirova Xulkar Olimjonovna	
THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY	514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli	
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI O'RNI VA NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR	520
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
IJTIMOII AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich	
INTERNATIONAL TRADE BETWEEN INTEGRATION AND ISOLATION: INNOVATION AND UNCERTAINTY IN A FRAGMENTING GLOBAL ECONOMY.....	542
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA SIGIRLAR BOSH SONINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	548
Sabit Gabbarov	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	552
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Xo'janova Husnora	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY O'SISH SIFAT OMILLARINING TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	558
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ.....	567
Зайналов Джахонгир Расулович	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКОВ КАПИТАЛОВ	571
Хотамкулова Мадина Санжар кизи, Зайналов Джахонгир Расулович	

IPOTEKA KREDITI MEKANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA AMALIY ISHLAR TAHLILI	576
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
KORXONALARDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	581
Abdurashidova Nigora Alisherovna, Abduqodirova Donoxon	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI OSHIRISH OMILLARI VA MEZONLARI	588
Jumanov Ruslanbek Bobojanovich	
O'ZBEKISTONIDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	592
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
STUDY OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN BONDS, ECOLOGICAL LOANS, AND GREEN INVESTMENT FUNDS, AS WELL AS THEIR IMPORTANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM.....	595
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK TERMINOLOGIYASINING ILMIY-TAHLILII TALQINI.....	603
Aripov Oybek Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	608
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FERMER XO'JALIKLARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA OPTIMALLASHTIRISH.....	611
Kdirbaev Amir Marat uli	
ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI.....	614
Abdurahimov Abror Zafarovich, L.M. Tashpulatova	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	621
Камалова Малика Низамовна, Очилов Акрам Одилович	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI IFODALOVCHI ASOSIY OMILLAR	626
Raxmonov Bekzod Sharibjon o'g'li	
GLOBAL XAVFLARNING KESKINLASHUVI SHAROITIDA QAYTA SUG'URTANI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	631
Norov Zarif Shamsiddinovich	
INNOVATSION SUG'URTA XIZMATLARINI JORIY ETISH ORQALI IXTIYORIY SUG'URTA XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	638
Xayitov Nodirjon Uzokovich	
VOSITACHILIK XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLAR AUDITI SIFAT NAZORATI.....	652
O.Q. Qo'shmatov	
AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHDA MATEMATIK MODELLARDAN FOYDALANISH MASALALARI	657
I.Qo'ziyev, F.Ochilov	
MAJBURIYATLAR HISOBINING NAZARIY ASOSLARI.....	664
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
ВОПРОСЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СЕЛЬКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	669
Розиков Жалил Жалолович	
TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI O'TKAZISH TARTIBI.....	678
M.Xayitboyev	
USTAV KAPITAL HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	683
Inomjon Sherimbetov	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KOOPERATIVLARNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI	688
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	

EKSPORT BOZORLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHDA MOLIVAVIY RAG'BATLARNING ROLI	694
Galiyev Tohir Fazliddinovich	
ZAMONAVIY LOGISTIKA TIZIMIDA MARKETING STARTEGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	700
Abduqodirova Umida G'ayrat qizi	
QASHQADARYO URBANIZATSIYALASHGAN HUDUDLARIDA AGLOMERATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR	706
Nazarova Feruza Usmonovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA KORXONALARINI KREDITLASHNING ZARURLIGI HAMDA IQTISODIY AHAMIYATI.....	713
Shaymatov Mansur Jo'rabaevich	
MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY AKTIVLARNI TAN OLISH	720
Odiljonova Oybarchin Fayzullo qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TRANSFORMATSIYA BARQARORLIGINI BAHOLASH	724
Sanetullaev Aybek Esbosinovich	
XALQARO AVTOMOBIL ISHLAB CHIQUVCHI KOMPANIYALARNING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI.....	728
Xidoyatov Mirsaid Mirmuhsunovich	
ENSURING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: STRATEGIES FOR RESILIENCE IN AN ERA OF DECLINING RESOURCES AND RISING EXPECTATIONS.....	734
Inomiddin Imomov	
"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI IQTISODIY RIVOJLANISHGA INTEGRATSIYA QILISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	744
Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
ИНТЕГРАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	751
Алиева Эльнара Аметовна	
AHOLI DAROMADLARI VA ULARNING SHAKLLANISH MANBALARI.....	756
So'fiyeva Xusniya Soxibjonovna	
НАУЧНО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ И РАЗВИТИЮ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	760
Назарова Гулчебра Нурмуханбетовна	
СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ ПО ОЦЕНКЕ ЭКСПЛУАТАЦИОННОЙ УСТОЙЧИВОСТИ МАЛОМОЩНЫХ СЕТЕВЫХ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СТАНЦИЙ	766
А.Р. Кудратов	
IJTIMOIIY XIZMATLAR KO'RSATISH JARAYONIDA TASHKILIIY VA IQTISODIY MUNOSABATLAR	775
Berdiyeva Nafisa Qahramonovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION BIZNESNI BOSHQARISH VA YANGI TEXNOLOGIYALAR ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	780
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
GRUZIYA TAJRIBASIDA BARQAROR TURIZMNI TA'MINLASHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLANILISHI.....	786
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
INNOVATSION FAOLIYATNING MINTAQADA XIZMAT KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISHDAGI XUSUSIYATLARI.....	790
Fayziyeva Shirin Shodmonovna	
QORAQALPOG'ISTON HUDUDIDA ETNOGRAFIK TURIZM KLASSTERINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	795
Kunnazarova Orazxan	
MAMALAKATIMIZ IMPORTI VA EKSPORTIDA KICHIK BIZNESNING ULUSHI	798
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
YEVROOBLIGATSIYA VA UNING AKSIYADORLIK JAMIYATLARI TOMONIDAN EMISSIYASI	807
Avezov Ibrohim Ilxomovich	

IQTISODIYOTDAGI INNOVATSION O'ZGARISHLAR SHAROITIDA TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	808
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	
SPORT ANJOMLARI SANOATIDA INNOVATSION JARAYONLARNI TIZIMLASHTIRISH MODELINING ZARURATI.....	813
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
GREEN MARKETING STRATEGIES AND THE APPLICATION OF NEUROMARKETING METHODS IN THEIR DEVELOPMENT.....	819
Samadov Asqar Nishonovich, Latipova Go'zal	
OZIQ-OVQAT SANOATIDA KICHIK KORXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	825
Mavlanova Barchinoy Shonazar qizi	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALAR AHAMIYATINING EMPIRIK TAHLILI	831
Nazarova Ra'no Rustamovna, Najmiddinov Yahyo Fazliddin o'g'li	
YASHIL TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MEHMONXONALAR ROLI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR.....	840
Raxmonova Nigina Anvarovna	
IJTIMOII SIYOSAT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI: O'ZBEKISTONNING AMALIY YONDASHUVI VA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	844
Bafojev Farrux Jo'raqulovich	
AHOLI IJTIMOII HIMOYASINI KUCHAYTIRISH MUAMMOLARI	852
Ulashev Xubbim Askarovich	
YASHIL TA'LIM RIVOJLANISH BOSQICHLARI: YAPONIYA MISOLIDA	856
Raxshona Nabibullayeva	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON SAVDONING MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIRI.....	861
Mo'minov Yahyobek Shokirjon o'g'li	
TUROPATORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	865
Toshev Akmal Salimovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MINTAQADA AHOI DAROMADLARINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	874
Quldasheva Maftuna Musurmon qizi	
ФАКТОРЫ И МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	878
Алиева Эльнара Аметовна, Рахматхонов Саидодилхон Расулхон угли	
МЕХАНИЗМЫ УСТОЙЧИВОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В СТРАНАХ С РАЗВИВАЮЩЕЙСЯ ЭКОНОМИКОЙ: РОЛЬ ESG-ИНСТРУМЕНТОВ, ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ РЫНКА ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА И МАЛАЙЗИИ.....	884
Нарзуллаева Мехрангиз Ақобировна	
DORIVOR O'SIMLIKLAR SAVDOSIDA QIYMAT ZANJIRI TAHLILI: IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH OMILLARI.....	893
Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'ZBEKISTON VA TURKMANISTON O'RTASIDAGI SAVDO AYLANMASI TAHLILI	899
Voxidova Mehri Xasanovna	
GLOBAL KOMPANIYALARDA RAQAMLI MENEJMENTNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	905
Axmedov Sardor Shuxrat o'g'li	
IQLIM O'ZGARISHLARI VA GLOBALLASHUV SHAROITIDA EKOLOGIK-HUQUQIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH.....	912
Jumanazar Xolmuminov	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING JAHON TAJRIBASI	916
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA HUDUDLARNING INVESTITSIYAVII JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	921
Rahmatullayev Bobir Chorshamiyevich	

FINANCING WATER RESILIENCE: A FEASIBILITY ANALYSIS OF SOVEREIGN BLUE BOND ISSUANCE IN UZBEKISTAN.....	926
Yakubov Jakhongir	
УКРЕПЛЕНИЕ ПАРТНЁРСТВО И СОЗДАНИЕ ЕДИНСТВЕННОГО ЭНЕРГОРЫНКА В УЗБЕКИСТАНЕ	929
Каримова Нуржахон Олим кизи	
ИННОВАЦИОННАЯ ЗРЕЛОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ФАКТОР РОСТА ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ КОМПЛЕКСНОЙ МОДЕЛИ	935
Алиева Эльнара Аметовна, Табаков Евгений Сергеевич	
"BUDJET JARAYONLARIDA XAVFLARNI ANIQLASH VA BAHOLASH: ICHKI AUDIT YONDASHUVLARI"	941
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna, Nishonxo'djaev Bekzod Baxodir o'g'li	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA DAVLATNING ROLI	947
Raximov Baxromjon Ibroximovich	
O'ZBEKISTONDA SUT SEKTORINING QIYMAT ZANJIRINI SANOATLASHTIRISH MUAMMOLARI.....	951
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
STRATEGIK BOSHQARUV HISOBIDA XARAJATLAR HISOBI VA KALKULYATSIYA TIZIMLARINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	955
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi	
АНАЛИЗ И ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ	961
Ариф Мустафаев	
ФАКТОРЫ ВЛИЯЮЩИЕ НА ИЗМЕНЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	968
Ишонкулова Феруза Асатовна	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION HUQUQIY SIYOSATIDA GLOBAL REYTINGLARNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	974
Gavhar Bekmurodova Adham qizi	
XALQARO MOLIYA BOZORIDA KREDIT RISKINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI VA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	981
Ochilova Xusniya Olim qizi, Yuldasheva Umida Asanaliyevna	
JAHONDA BRONLASH TIZIMLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARINING EVOLYUTSIYASI.....	987
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
MILLIY IQTISODIYOT INNOVATSION SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA JAHON TAJRIBALARI.....	994
Samadqulov Muhammadjon Islom o'g'li	
HUDUDIIY RIVOJLANISHDA SOLIQ IMTIYOZLARINING AHOLI DAROMADLAR DINAMIKASIGA TA'SIRI.....	998
Olimjon Fattoyev G'ayrat o'g'li	
OLIIY TA'LIM MUASSASALARINING ZAMONAVIY SHAROITLARDA RAQOBATBARDOSHLIGI: NAZARIY JIHATLARI VA AMALIY BOSHQARUV STRATEGIYALARI	1002
Adizov Bobir Baxtiyorovich	
ZAMONAVIY SHAROITDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RISKLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	1005
Sirojiddinov Kamoliddin Ikromiddinovich, Nasritdinov Bekzod Xusnutdinovich	
NAMANGAN VILOYATIDA QURILISH KLASHTERINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA ISTIQBOLLI MANBALARI.....	1011
Abduraxmanov Muxtorali Abduvoxidovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	1016
Авезова Шахноза Махмуджановна	
MOLIYAVIY SAVODXONLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR KO'RSATADIGAN OMILLAR.....	1022
Obilov Mirkomil Rashidovich	

“O‘ZBEKISTONDA TURIZMNING MADANIY IDENTIKLIKKA TA’SIRI: SOTSIOLOGIK TAHLIL”	1028
Alijonova Nargiza Rashidjon qizi	
STATISTICAL ANALYSIS OF CREDIT INTEREST RATES.....	1034
Abdullayev Shakhobiddin Shamsiddinovich	
QISHLOQ XO‘JALIGIDA LOGISTIKA XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH METODLARI VA SAMARALI TA’MINOT ZANJIRI MODEL.....	1037
Olimova Bahora Shuxratovna	
INNOVASION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI.....	1042
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
TIJORAT BANKLARIDA DEPOZIT BAZASI BARQARORLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMIL SIFATIDA FOIZ SIYOSATI VA UNING AMALIY JIHATLARI.....	1047
Axmedova Dilafruz Elshodovna	
B2BDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH BO‘YICHA XORIJIY TAJRIBALAR.....	1053
Abdubotirova Madinaxon	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ИННОВАЦИОННО - ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ	1059
Баходирова Хилола Баходировна	
RAQOBATBARDOSH MAHSULOT ISHLAB CHIQRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYASIDAN FOYDALANISH.....	1063
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Abdurazakova Diyora	
ENERGIYA XARAJATLARINI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY SAMARASI	1070
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF REMOTE BANKING SERVICES IN THE CONTEXT OF BANKING TRANSFORMATION	1075
Jabborov Bahriddin Rashidovich	

QISHLOQ XO'JALIGIDA LOGISTIKA XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH METODLARI VA SAMARALI TA'MINOT ZANJIRI MODELI

Olimova Bahora Shuxratovna

Qarshi davlat texnika universiteti dotsenti

bahoraolimova46@gmail.com

ORCID: 0009-0004-2281-4782

Annotatsiya: Ushbu maqolada qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ichki va tashqi bozorlarga yetkazishda logistika xarajatlarini kamaytirishning innovatsion usullari va optimal ta'minot zanjiri modelini ishlab chiqish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida logistika jarayonlarining samaradorligini oshirish, transport va saqlash xarajatlarini minimallashtirish, shuningdek, raqamli va innovatsion texnologiyalar orqali ta'minot zanjirini optimallashtirish metodlari o'rganiladi. Maqola qishloq xo'jaligi mahsulotlarining vaqtida yetkazilishi va sifatini saqlashda samarali yechimlarni taklif etadi.

Kalit so'zlar: Qishloq xo'jaligi mahsulotlari, logistika xarajatlari, ta'minot zanjiri, innovatsion metodlar, ichki va tashqi bozorlar, raqamlashtirish, optimallashtirish.

Abstract: The article analyzes the development of innovative methods for reducing logistics costs and designing an optimal supply chain model for delivering agricultural products to domestic and foreign markets. The study examines approaches to improving the efficiency of logistics processes, minimizing transportation and storage costs, and optimizing supply chains through digital and innovative technologies. The article proposes effective solutions aimed at ensuring timely delivery of agricultural products and maintaining their quality.

Key words: agricultural products, logistics costs, supply chain, innovative methods, domestic and foreign markets, digitalization, optimization.

Аннотация: В статье анализируются вопросы разработки инновационных методов снижения логистических затрат и формирования оптимальной модели цепи поставок при поставках сельскохозяйственной продукции на внутренние и внешние рынки. В ходе исследования изучаются способы повышения эффективности логистических процессов, минимизации транспортных и складских расходов, а также оптимизации цепи поставок с использованием цифровых и инновационных технологий. В статье предлагаются эффективные решения, направленные на своевременную доставку сельскохозяйственной продукции и сохранение её качества.

Ключевые слова: сельскохозяйственная продукция, логистические затраты, цепь поставок, инновационные методы, внутренние и внешние рынки, цифровизация, оптимизация.

KIRISH

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetkazib berish tizimi mamlakat iqtisodiyotining barqarorligi, oziq-ovqat xavfsizligi va eksport salohiyatining o'sishida hal qiluvchi o'rin tutadi. Ayniqsa, tez buziladigan mahsulotlar ulushining yuqoriligi, mavsumiylikning keskinligi, transport masofalarining uzoqligi va logistika infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmagani sharoitida yetkazib berish jarayonlarini samarali boshqarish muammosi yanada dolzarb bo'lmoqda. Transport xarajatlarining umumiy tannarxdagi yuqori ulushi, sovutish zanjiri (cold chain) ning ko'plab hududlarda barqaror ishlamasligi, mahsulotlarni yig'ish-saralash-saqlash bosqichlarida yuzaga keladigan yo'qotishlar tizimni kompleks optimallashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Zamonaviy innovatsion texnologiyalarni joriy etish logistika tizimining samaradorligini sezilarli darajada oshirishga imkon beradi. Xususan, raqamli monitoring tizimlari, IoT sensorlari va GPS-trackerlari yordamida mahsulot harorati, namligi, vibratsiyasi va boshqa muhim parametrlarni real vaqt rejimida kuzatish mumkin bo'lib, bu sifatning pasayishiga olib keluvchi omillarni oldindan aniqlash va yo'qotishlarni kamaytirishni

ta'minlaydi. Avtonom transport vositalari, dronlar va aqlli yuk tashish platformalari esa yuklarni tezroq, xavfsizroq va energiya tejamkor tarzda yetkazish imkonini yaratadi. Shuningdek, aqlli omborlar (smart warehouses)ni joriy qilish, robotlashtirilgan yuklash-tushirish tizimlaridan foydalanish va avtomatlashtirilgan inventar boshqaruvi logistika xarajatlarini optimallashtirishda muhim o'rin tutadi.

Ushbu jarayonlarni yagona tizimga birlashtirish uchun optimal ta'minot zanjiri modelini ishlab chiqish zarur. Bunday model ishlab chiqaruvchidan iste'molchigacha bo'lgan barcha bosqichlarning – yig'ish, dastlabki qayta ishlash, saqlash, transport, bojxona jarayonlari va yakuniy yetkazishning – yuqori samaradorlik bilan ishlashini ta'minlaydi. Natijada mahsulotning ichki va tashqi bozorlarga o'z vaqtida yetib borishi, eksport sharoitlarining yaxshilanishi, isrof va yo'qotishlarning kamayishi, hamda mahsulot sifati va raqobatbardoshligining oshishi ta'minlanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Qishloq xo'jaligi logistikasida xarajatlarni optimallashtirish masalalari global ta'minot zanjirlarining murakkablashuvi, talabning mavsumiy tebranishi va mahsulotlarning buziluvchanligi sababli ilmiy izlanishlarning ustuvor yo'nalishiga aylangan. So'nggi o'n yilliklarda bu boradagi tadqiqotlar asosan raqamlashtirish, IoT monitoringi, transportni optimallashtirish, Cold Chain boshqaruvi, va ta'minot zanjiri klasterlari kabi yo'nalishlarda rivojlangan.

Logistika nazariyasining klassik asoschilaridan biri bo'lgan Bowersox va Kloss integratsiyalashgan ta'minot zanjiri modelining samaradorlikni oshirishdagi rolini ta'kidlab, transport–saqlash–iste'mol bo'g'inlarining yagona boshqaruv tizimida ishlashi xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirishini asoslab bergan [1]. Ularning nazariy izlanishlari keyingi amaliy model va algoritmlarning shakllanishiga zamin yaratgan.

Raqamli texnologiyalar ta'siri bo'yicha Verdouw, Wolfert va Beulens IoT sensorlari yordamida harorat, namlik va jo'natma holatini real vaqtda monitoring qilish orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlarida yo'qotishlarni 20–30% gacha kamaytirish mumkinligini ko'rsatgan [2]. Tadqiqotlar IoT tizimlarining buziluvchan mahsulotlarni tashish va saqlash jarayonidagi aniqlik va kuzatuvchanlikni oshirishini tasdiqlagan.

Ta'minot zanjirida shaffoflikni oshirish bo'yicha blockchain texnologiyalarining qo'llanilishi Tian tomonidan batafsil o'rganilgan [3]. Uning natijalari traceability tizimlarining eksport bozorlari uchun zarur bo'lgan sifat sertifikatini, xavfsizlik va kelib chiqish manbasini tasdiqlashda muhim ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi.

Transport logistikasini optimallashtirish bo'yicha Dantzig tomonidan ishlab chiqilgan chiziqli optimizatsiya modellari (MILP) va Clarke–Wrightning mashhur VRP algoritmi qishloq xo'jaligi mahsulotlarini tashish xarajatlarini kamaytirishda keng qo'llaniladi [4], [5]. Ushbu modellar marshrutlarni qisqartirish, tashish vaqtini optimallashtirish va transport vositalari yuklanishini maksimal darajada oshirish uchun asos sifatida xizmat qiladi.

Cold Chain boshqaruvi bo'yicha ilg'or tadqiqotlarni Shewfelt va Prussia olib borib, sovutish jarayonlari va harorat nazorati mahsulot sifatining uzoq muddat saqlanishida hal qiluvchi omil ekanini ta'kidlaganlar [6]. Ularning natijalari energiya sarfini optimallashtirish, sensorlar orqali monitoringni kuchaytirish va ombor harorati boshqaruvin avtomatlashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Yevropa tajribasida qishloq xo'jaligi logistika klasterlarini o'rganishda Porterning klaster nazariyasi va Fernie & Sparks tomonidan ishlab chiqilgan agrologistika modelidan keng foydalaniladi. Fernie Yevropadagi markazlashgan ombor tizimlari transport xarajatlarini 15–20% ga qisqartira olishini empirik ravishda isbotlagan [7].

Shuningdek, global logistika tizimlarining modernizatsiya qilishda Chopra va Meindl ta'minot zanjiri dizayni, talab prognozi va xavflarni boshqarish orqali samaradorlikni oshirishning kompleks yondashuvini ta'kidlaydi [8].

O'zbekiston sharoitida ilmiy ishlar soni cheklangan bo'lsa-da, mahalliy tadqiqotchilar qishloq xo'jaligi logistikasi bo'yicha ombor infratuzilmasi, transport xarajatlari va raqamlashtirishning iqtisodiy samaradorligi haqida izlanishlar olib bormoqda. Bu yo'nalishda iqtisodiy tahlil va raqamli monitoring tizimlarini qo'llashning milliy samaradorligi bo'yicha yangi ilmiy ishlar shakllanmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi uch bosqichda amalga oshirildi. Birinchi bosqichda ichki va tashqi bozorlarga yetkazib berish jarayonining mavjud holati tahlil qilinib, asosiy xarajat omillari — transport, saqlash, sovutish zanjiri, bojxona jarayonlari va yo'qotishlar aniqlab olindi. Ikkinchi bosqichda innovatsion yechimlar asosida optimal ta'minot zanjiri modeli ishlab chiqildi: IoT-monitoring, real vaqt rejimidagi logistik ma'lumotlar platformasi, sun'iy intellekt asosida yo'nalishlarni optimallashtirish hamda blokcheyn orqali shaffof izlenish tizimi integratsiya qilindi. Uchinchi bosqichda esa ishlab chiqilgan model samaradorligi baholandi. Buning uchun xarajatlar dinamikasi bo'yicha "oldin–keyin" taqqoslash, logistika KPllari (vaqt, yo'qotish, xarajat, yetkazib berish aniqligi) tahlili, iqtisodiy baholash (CBA) hamda ko'p mezonli baholash usullari (AHP–TOPSIS) qo'llandi. Natijada taklif etilgan modelning xarajatlarni optimallashtirish va raqobatbardoshlikni oshirishdagi afzalliklari aniqlab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ichki va tashqi bozorlarga yetkazishda asosiy xarajatlar transport, saqlash, yuklash-tushirish operatsiyalari hamda mahsulot sifatini saqlash bilan bog'liq xarajatlardan iborat. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, transport xarajatlari umumiy logistika xarajatlarining 40–60 foizini tashkil qiladi. Shu sababli ularni optimallashtirish bo'yicha innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarur. Samarali transport yo'llarini tanlash, yuklarni markaziy omborlarga konsolidatsiya qilish va vaqt rejimiga asoslangan yetkazib berish rejalari xarajatlarni sezilarli darajada kamaytiradi.

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar logistika tizimini tubdan o'zgartirmoqda. IoT qurilmalari orqali mahsulotning harorat va namlik kabi parametrlarini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyati mahsulot sifatini saqlashga xizmat qiladi. Shuningdek, sun'iy intellekt va big data analitika vositalari transport yo'nalishlarini optimallashtirish va yuk tashish jarayonlarini avtomatlashtirish imkonini beradi. Masalan, GPS va IoT texnologiyalari bilan jihozlangan transport vositalari mahsulotni yetkazib berish vaqtini qisqartiradi va umumiy xarajatlarni 15–25 foizgacha kamaytiradi.

Optimal ta'minot zanjiri modeli qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetkazib berish jarayonining barcha bosqichlarini — ishlab chiqarish, saqlash, transport va realizatsiya jarayonlarini — yagona tizimda birlashtiradi. Ushbu modelda markazlashgan omborlar, avtomatlashtirilgan inventarizatsiya tizimlari va bozor talabini bashoratlovchi algoritmlar qo'llaniladi. Natijada mahsulot yetkazib berishdagi kechikishlar kamayadi, isrof darajasi minimal bo'ladi va xavflar ancha kamayadi.

Ichki bozor uchun yetkazib berish strategiyasida mahsulotlarni qisqa masofalarga tezkor yetkazish, markaziy tarqatish punktlaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Tashqi bozorlarga eksport qilinadigan mahsulotlar uchun esa logistika tizimi bojxona protseduralari, transport yo'llari va xalqaro standartlarga mos saqlash sharoitlarini hisobga olgan holda tashkil etiladi. Bu yondashuv xarajatlarni kamaytirish bilan birga mahsulot sifatini saqlash va raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi.

Logistika xarajatlarini kamaytirish uchun quyidagi amaliy chora-tadbirlar tavsiya etiladi:

- mahsulotni yetkazib berish vaqtini optimallashtirish uchun transport yo'nalishlarini algoritmik tarzda rejalashtirish;
- markazlashgan omborlar va konsolidatsiya punktlarini yaratish orqali yuk tashish samaradorligini oshirish;
- raqamli monitoring va IoT tizimlari yordamida mahsulot sifatini saqlash va isrofnii kamaytirish;
- bozor talabini oldindan prognoz qilish va ishlab chiqarish hajmini moslashtirish.

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetkazib berishda transport tizimining samaradorligi xarajatlarni kamaytirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Avtomatlashtirilgan transport boshqaruv tizimlari (TMS) orqali yuklar dinamik tarzda rejalashtiriladi, eng qisqa va xavfsiz yo'nalishlar tanlanadi. Shuningdek, elektromobillar va gidrid transport vositalari kabi ekologik toza va energiya tejankor transport vositalarini joriy etish orqali uzoq muddatli xarajatlarni kamaytirish mumkin.

Mahsulot sifatini saqlash va isrofgarchilikni kamaytirish uchun aqlli ombor tizimlari katta ahamiyatga ega. Masalan, harorat va namlikni avtomatik nazorat qiluvchi IoT qurilmalari, robotlashtirilgan yuklash-tushirish tizimlari va modulli omborlar mahsulotlarni xavfsiz saqlashni ta'minlaydi. Shuningdek, bulutli ma'lumotlar bazasi orqali inventarizatsiya va talabni prognoz qilish samaradorlikni oshiradi.

Raqamlashtirish qishloq xo'jaligi logistikasida strategik ahamiyatga ega. ERP tizimlari, big data va sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan algoritmlar yetkazib berish zanjirini real vaqt rejimida monitoring qilish, talabni prognoz qilish va resurslarni optimal taqsimlash imkonini beradi. Bu esa mahsulotlarning bozorga yetib kelish vaqtini qisqartiradi, xarajatlarni kamaytiradi va xaridor ehtiyojlarini tezroq qondirishga yordam beradi.

Ichki bozor talabini qondirish uchun yetkazib berish tizimi qisqa masofalarga tezkor yetkazish va markazlashgan tarqatish infratuzilmasiga asoslanadi. Tashqi bozorlarda esa transport yo'llari, bojxona protseduralari, xalqaro sertifikatlar va mahsulotning saqlash sharoitlari hisobga olinadi. Shu tarzda moslashtirilgan logistika strategiyalari mahsulot sifatining barqarorligini ta'minlaydi va eksport imkoniyatlarini oshiradi.

Zamonaviy logistika tizimida barqarorlik omili ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ekologik toza transport vositalaridan foydalanish, qayta ishlanadigan paketlash materiallarini joriy etish va energiya tejankor omborlarni yaratish nafaqat xarajatlarni kamaytiradi, balki mahsulotning ekologik tozaligini ta'minlaydi. Barqaror yondashuv isrofnii oldini oladi va kompaniyaning ijtimoiy mas'uliyatini oshiradi.

Dunyodagi ilg'or tajribalar shuni ko'rsatadiki, aqlli transport tizimlari va raqamli monitoringni joriy etgan kompaniyalar logistika xarajatlarini 20–30 foizgacha kamaytirgan. Masalan, Niderlandiyadagi qishloq xo'jaligi kompaniyalari IoT va ERP tizimlari orqali transportni optimallashtirib, mahsulot sifatini saqlagan holda logistika samaradorligini oshirgan. Bu tajribalarni O'zbekiston sharoitiga ham moslashtirish mumkin.

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetkazib berishda risklarni minimallashtirish ham muhim hisoblanadi. Risklar transportdagi kechikishlar, ob-havo sharoitlari, mahsulotning tez buzilishi va bozor talabining o'zgarishi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shuning uchun risklarni boshqarish tizimini ishlab chiqish zarur. Bunda mahsulotni diversifikatsiya qilish, zaxira omborlarini tashkil etish va transport yo'nalishlarining alternativ rejalarini ishlab chiqish talab etiladi. Sun'iy intellekt va big data analitikasi yordamida risklarni oldindan aniqlash va ularga tezkor javob berish imkoniyati yaratiladi.

Optimal ta'minot zanjirida mahsulot sifatini saqlash muhim ahamiyatga ega. Mahsulot yetkazib berish jarayonida harorat, namlik va transport sharoitlarini doimiy monitoring qilish orqali sifatning pasayishi va yo'qotishlar oldini olish mumkin. Shuningdek, ISO 22000 va HACCP kabi xalqaro standartlarga asoslangan tizimlardan foydalanish mahsulotning ichki va tashqi bozorlar talabiga mos kelishini ta'minlaydi.

Innovatsion metodlarni joriy etish dastlabki investitsiya talab qilsa-da, uzoq muddatda sezilarli iqtisodiy samara beradi. Masalan, avtomatlashtirilgan omborlar va aqlli transport tizimlari logistika xarajatlarini 15–30 foizgacha kamaytiradi, yetkazib berish vaqtini qisqartiradi va mahsulot sifatini barqaror saqlaydi. Raqamli monitoring orqali isrof kamayadi va bozor talabiga moslashish tezlashadi.

Qishloq xo'jaligi logistikasida integratsiyalashgan yondashuv — ishlab chiqaruvchilar, transport kompaniyalari, omborlar va sotuvchilarni yagona raqamli tizimga birlashtirish — samaradorlikni oshirishning asosiy yo'li hisoblanadi. Kelajakda aqlli algoritmlar, sun'iy intellekt va IoT texnologiyalarini kengroq tatbiq etish orqali xarajatlarni yanada kamaytirish, yetkazib berish tezligini oshirish va mahsulot sifatini maksimal darajada saqlash mumkin.

Mahsulot yetkazib berish jarayonining samaradorligi ko'pincha mahalliy ishlab chiqaruvchilar bilan logistika kompaniyalari o'rtasidagi hamkorlikka bog'liq. Mahalliy fermerlar va klasterlar bilan integratsiyalashgan tizimni yaratish orqali transport xarajatlarini kamaytirish, mahsulotni tez yetkazish va isrofnı minimallashtirish mumkin. Shuningdek, mahsulotni yig'ish va markaziy omborlarga yetkazish jarayonlarini optimallashtirish orqali vaqt va resurslardan tejamkor foydalanish imkoniyati yaratiladi.

Big data va analitik platformalar yetkazib berish jarayonini doimiy tahlil qilish imkonini beradi. Bu orqali mahsulotga talab yuqori bo'lgan hududlarni oldindan aniqlash, transport yo'nalishlarini optimallashtirish va zaxira omborlarini samarali boshqarish mumkin bo'ladi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya, aqlli omborlar va IoT texnologiyalari qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetkazib berish xarajatlarini sezilarli darajada kamaytiradi. Masalan, Niderlandiya, Germaniya va AQShdagi korxonalar logistika tizimini avtomatlashtirish orqali xarajatlarni 20–30 foizga kamaytirgan. O'zbekiston sharoitida ham bunday tizimlarni joriy etish orqali ichki va tashqi bozorlarda barqaror va tejamkor logistika modeli yaratish mumkin.

Innovatsion logistika tizimlarini joriy etish nafaqat xarajatlarni kamaytiradi, balki ekologik barqarorlikni ta'minlaydi. Elektr transport vositalaridan foydalanish, qayta ishlanadigan paketlash materiallari va energiya tejamkor omborlar ekologik xavfsizlikni kuchaytiradi hamda kompaniyaning ijtimoiy mas'uliyat ko'rsatkichlarini oshiradi.

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ichki va tashqi bozorlarga yetkazishda integratsiyalashgan va raqamli ta'minot zanjiri modeli eng muhim yechimlardan biri hisoblanadi. Bu model ishlab chiqaruvchilar, transport kompaniyalari, omborlar va sotuvchilarni yagona tizimga birlashtirib, yetkazib berish jarayonini real vaqt rejimida nazorat qiladi va qaror qabul qilishni avtomatlashtiradi. Natijada xarajatlarni kamayadi, mahsulot sifati saqlanadi va bozor talabiga tez moslashish imkoniyati oshadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ichki va tashqi bozorlarga samarali yetkazib berish jarayonida logistika tizimi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Transport, saqlash, sovtutish zanjiri va yuklash-tushirish operatsiyalari umumiy xarajatlarning asosiy qismini tashkil etadi. Ushbu xarajatlarni optimallashtirish nafaqat logistika samaradorligini oshiradi, balki mahsulot sifatini saqlash, eksport salohiyatini kuchaytirish va bozordagi raqobatbardoshlikni ta'minlashda strategik omil sifatida namoyon bo'ladi. Raqamli monitoring, IoT qurilmalari, sun'iy intellekt asosida yo'nalishni optimallashtirish va avtomatlashtirilgan ombor tizimlari kabi innovatsion texnologiyalar xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirish, jarayonlarni shaffoflashtirish hamda yetkazib berishning aniqligi va tezligini oshirish imkonini beradi.

Integratsiyalashgan va raqamli ta'minot zanjiri modeli qishloq xo'jaligi logistikasining barcha bo'g'inlarini yagona boshqaruv tizimiga birlashtiradi. Bunday tizim real vaqt ma'lumotlariga asoslangan qarorlar qabul qilish imkonini yaratadi, isrof darajasini keskin kamaytiradi, ishlab chiqaruvchilar va distribyutorlar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlaydi. Ichki bozorlar uchun moslashtirilgan "tezkor yetkazib berish + markazlashgan tarqatish" modeli, eksport bozorlari uchun esa xalqaro standartlarga moslashtirilgan "sertifikatlash + ekologik saqlash + optimallashtirilgan transport yo'llari" modeli samaradorlikni yanada oshiradi.

Logistika tizimiga innovatsion yondashuvlarni joriy etish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki ekologik barqarorlikni kuchaytiradi. Energiya tejamkor transport vositalari, qayta ishlanadigan paketlash materiallari va barqaror sovutish zanjirlari kompaniyalarning ekologik izini kamaytiradi va xalqaro bozorda ularning imidjini yaxshilaydi. Bu esa eksport jarayonlarida qo'shimcha ustunlik yaratadi. Mahsulot sifatining saqlanishi, yetkazib berish tezligi va xarajatlarning kamayishi mahalliy fermerlar va klasterlar uchun yangi imkoniyatlar ochadi, iste'molchilarga esa barqaror narx va sifat kafolatlaydi.

Takliflar:

- Raqamli logistika platformasini yaratish. IoT, GPS, blokcheyn va AI texnologiyalarini yagona monitoring platformasiga birlashtirish jarayonlarning shaffofligini oshiradi va yo'qotishlarni kamaytiradi.
- Aqlli omborlar va sovutish zanjirini rivojlantirish. Mahsulot sifatini saqlash hamda eksport uchun mos standartlarni ta'minlashda modulli va robotlashtirilgan ombor tizimlari joriy etilishi zarur.
- Transport yo'nalishlarini algoritmik optimallashtirish. TMS (Transport Management System) orqali eng qisqa, tejamkor va xavfsiz yo'nalishlarni tanlash xarajatlarni 20–30% ga kamaytirishi mumkin.
- Mahalliy klasterlar bilan integratsiyalashgan tizim yaratish. Fermerlar, kooperativlar va logistika kompaniyalari o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish transport xarajatlarini qisqartiradi va yetkazib berish muddatini kamaytiradi.
- Eksport uchun xalqaro standartlarga mos sertifikatlash tizimini takomillashtirish. ISO 22000, GlobalG.A.P va HACCP talablariga mos saqlash va yetkazib berish bo'yicha yagona metodikani joriy etish eksport salohiyatini oshiradi.
- Barqaror logistika tamoyillarini keng joriy etish. Elektr transport vositalari, qayta ishlanadigan qadoqlash materiallari va energiya tejamkor sovutish tizimlari ekologik xavfsizlik va xarajat tejamkorligini oshiradi.
- Bozor talabi va logistika risklarini prognoz qilish uchun AI modellarini keng qo'llash. Bu usul mavsumiy tebranishlar va transportdagi uzilishlarni oldindan bashoratlash imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetkazib berish tizimini modernizatsiya qilish, raqamli va innovatsion metodlarni joriy etish mahsulotlarning tejamkor, barqaror va sifatli yetkazilishini ta'minlaydi. Taklif etilgan model O'zbekiston sharoitiga mos keladi va dunyoning ilg'or amaliyotlari bilan uyg'un holda mamlakatning logistika infratuzilmasini yangi bosqichga ko'tarishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGANADABIYOTLAR

1. D. J. Bowersox and D. J. Closs, *Logistical Management: The Integrated Supply Chain Process*. New York: McGraw-Hill, 1996.
2. C. Verdouw, J. Wolfert, A. Beulens, and A. Rialland, "Virtualization of food supply chains with the Internet of Things," *Journal of Food Engineering*, vol. 176, pp. 128–136, 2016.
3. F. Tian, "An agri-food supply chain traceability system for China based on RFID and blockchain technology," in *Proc. 13th Int. Conf. Service Systems and Service Management*, 2016, pp. 1–6.
4. G. B. Dantzig, *Linear Programming and Extensions*. Princeton University Press, 1963.
5. G. Clarke and J. Wright, "Scheduling of vehicles from a central depot to a number of delivery points," *Operations Research*, vol. 12, no. 4, pp. 568–581, 1964.
6. R. L. Shewfelt and S. E. Prussia, *Postharvest Handling: A Systems Approach*, 3rd ed. Amsterdam: Academic Press, 2009.
7. J. Fernie and L. Sparks, *Logistics and Retail Management*, 3rd ed. London: Kogan Page, 2009.
8. S. Chopra and P. Meindl, *Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operation*, 6th ed. Pearson, 2016.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
